

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1091125/3

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד, הרב דוד גרוזמן, הרב אברהם דב זרביב

המבקשת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד איגור גלידר)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד רענן כספי)

הנדון: דחייה על הסף של תביעה לביטול הסכם גירושין

החלטה

בפנינו תביעה לביטול הסכם גירושין.

טוען בא כוח התובעת: נבקש לבטל ההסכם מיום ז' באב תשע"ו (11.8.16), שקיבל תוקף של פסק דין ביום כ"ו באלול תשע"ו (29.9.16). פחות מחצי שנה לאחר מכן הוגשה בקשה לביטול. האשה ויתרה על דירת בני הזוג ועל העסקים המשפחתיים שהוקמו בעת היותם בעל ואשה ובמאמץ משותף. הבעל משפטן, חסר לו רק מבחני לשכה ולאשה אין השכלה משפטית. הצדדים לא היו מיוצגים. ההסכם נערך בחופזה. האשה אף ויתרה בהסכם על מזונות ילדים, אך בית הדין הוסיף זאת בהסכם. הדירה שווה לאחר ניכוי משכנתא, סך של כ-500,000 ש"ח לשניהם יחדיו. כך שהיא ויתרה פה על 250,000 ש"ח. כן ויתרה על מחצית זכויותיה בעסקים. העסקים נוהלו על ידי שניהם, שניהם עבדו בעסקים, והאשה פוטרה בפרידה והיא קבלה פיצויי פיטורין בפרידה. לא ידוע על הלוואות. הטענות על חובות של העסק לא ידועות לנו. כנראה הסיפורים על חובות העסק נועדו כדי להשפיע על האשה.

האשה משיבה לשאלות בית הדין: חתמתי על ההסכם כי לא ידעתי עד הסוף מה מגיע לי. לא פניתי לעו"ד כי חשבתי שמה שרשום זה מה שצריך להיות. לא ביררתי את זכויותיי. מצבי הנפשי בעת הגירושין היה קשה, הייתי עסוקה בלעבור דירה, וזה היה בראש סדר העדיפויות שלי, הייתי צריכה לסדר את הדירה ואת החיים שלי מחדש, כדי שהכל יהיה מותאם לילדים, והדברים הללו היו יותר חשובים לי. עבר זמן ופניתי לעו"ד לבדוק מהן זכויותיי. ההסכם נכתב פה בבית הדין תוך 10 דקות, במסדרון של בית הדין. ואז מסרנו אותו לפקיד למטה. רק לאחר חודש וחצי אישרנו את ההסכם. הייתי עסוקה בנסיעות לבית חולים, בלחפש דירה, כך שלא היה לי יותר מדי זמן להתעסק בהסכם עצמו. המצב היה מתוח בבית והייתי צריכה לעזוב את הדירה עם הילדים. הזמן שלי היה מוגבל.

מגיב בא כוח הנתבע: ההלכה היא שצריך נסיבות קיצוניות לבטל הסכם. במקרה זה ההסכם נחתם חודש וחצי לפני אישורו, בית הדין עבר עם הצדדים עם ההסכם, הוציא אותם החוצה לעשות תיקונים, נערכו תיקונים במזונות למרות שהמשמורת משותפת. לאשה אלו גירושין שניים, היא מכירה את הנהלים היא ידעה להתייעץ מתי שהיה נח לה. הנתבע נטל על עצמו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חובות מרובים, לאשה יש דירה משלה, שבזכות הנתבע והשקעתו הדירה לא נלקחה ממנה על ידי הבנק. באותה תקופה, לפני ההסכם, לאשה היה בן זוג, וזו הסיבה העיקרית לגירושין, לאשה בער להתגרש אז לאור הזוגיות החדשה שהיתה לה עם [א']. היו לה עוד בני זוג. האשה היתה כשירה בעת האישור והבינה את ההסכם. היה לה חודש וחצי לשקול את הדברים. מדובר בהליך סרק. מדובר בעסקי הבעל בחברה בע"מ, המשותפת לנתבע ולצד ג', ואכן הנתבע העסיק אותה כשכירה תקופה מסוימת, אך היא לא היתה בעלים על החברה. היא לא יודעת כלום על חובות החברה, וזה מעיד על אי יושרה בדבריה. לגבי הדירה, יש חריגות בניה, ונדרשים 50,000 ש"ח כדי להכשיר את החריגות, יוגש כתב אישום כנגדם על החריגות. לפי ההסכם, התובעת לא משתפת פעולה עם הוראות ההסכם ולא חותמת כדי להעביר את הדירה על שמו. נבקש שהתביעה תסולק על הסף ובית הדין יורה על חיובה של האישה לקיים את ההסכם.

התובעת משיבה לשאלות בית הדין: אכן העסקים על שמו של הנתבע ושם אחיו. העסק לא היה רשום על שמי אף פעם. בדירה יש חריגות בניה.

התובע מוסיף: על הדירה יש משכנתא של כ-800,000 ש"ח, והכל עלי. זה 4300 ש"ח לחודש.

מוסיף בא כוח התובעת: האשה הפסידה מאוד אלפי ש"ח, לצדדים יש ילדים, לאשה מגיע כסף מעסקי הבעל. לא יתכן לפתור שנות חיים בהסכם חפוז, הם הגיעו להגיש בקשה, בלי ייצוג, ועשו הסכם, זה לא נורמטיבי בחברה, ולא נוכל להסכים כך בחברה שלנו. הצדדים לא בדקו את זכויותיהם, וכיום האשה מבקשת לפרק את מערכת הזוגיות על פי כל דין, ובשימוש בבעלי מקצוע. יכול להיות שלאחר מכן נגיע להסכם אחר, על סמך ממצאים, הסכם הגון ואמיתי.

מגיב בא כוח הנתבע: אין ערך לחוק יחסי ממון, אם כל פעם שצד מתעורר, מחליט לבטל הסכם כי "לא היה לי זמן לחשוב אז". הסכם זה לא משחק, ובית הדין בירר עם הצדדים.

עד כאן תמצית עיקרי טענות הצדדים ההדדיות.

ובכן, בית הדין לא מוצא עילה מוצדקת לקבל את תביעת התובעת, ומחליט לדחות את התביעה על הסף. ונבאר:

א. הצדדים הינם אנשים בוגרים, אשר חתמו על הסכם מרצונם החופשי.

ב. לא נשמעה טענה כי האשה הוכרחה לחתום על ההסכם או שהנתבע או גורם אחר לחץ אותה לנהוג כך.

ג. הטענה היחידה של התובעת היא שביום מסוים היא פנתה לעו"ד, ואז התברר לה לשיטתה כי היא הפסידה מזכויותיה.

ד. התובעת סיפרה לבית הדין כי היא היתה עסוקה בעת עריכת ההסכם בדברים חשובים יותר, לדעתה, ולכן לא הקפידה אז על האמור בהסכם.

ה. ההסכם נושא תאריך ז' באב תשע"ו (11.8.16) ואושר בבית הדין ביום כ"ו באלול תשע"ו (29.9.16), כך שהיה לתובעת זמן רב להרהר בהסכם קודם אישורו. מכאן אף שטענת בא כוח התובעת כי "ההסכם נערך בחפזה", אינה מצדיקה ביטולו, לאור הזמן הארוך שהיה עד אישור ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

1. באשר לגוף ההסכם; העסקים רשומים על שם הנתבע ואחיו, ולא על שם התובעת. כך שעצם העובדה שהתובעת לא זכתה לקבל מחלקו של הנתבע בעסק, היא דבר רגיל ומצוי בהסכמי גירושין, שהעסק נשאר בבעלות בעליו, ללא איזון, ואין בכך כל חריגה מהמקובל.
2. הנתבע טען כי לעסק היו חובות. שאלה זו לא נבדקה, אך אין לכך משמעות בפסיקת דין זה.
3. בהסכם נאמר כי כל ההלוואות, כולל רכב, משכנתא וכל שאר ההלוואות, הידועות והלא ידועות, הבעל מתחייב לשלם במלואם, ולאשה לא תהיה חבות בשום הלוואה וחוב. בית הדין סבור כי אין צורך לבחון האם אכן היו הלוואות וגודל היקפן, ואין לכך נפקותא באשר להחלטה זו.
4. כן נאמר בהסכם הנ"ל כי הרכב מסוג קיה, שרשום על שם הבעל, יישאר בבעלות מלאה של האשה. כך שבזאת זכתה האשה מהבעל לסכום משמעותי.
5. כן נאמר שם שכל אחד יישאר עם זכויותיו הכספיות, ואף זכויותיה של האשה, ככל שהיו, נשארו על שמה, ולא אוזנו.
6. אף חוק יחסי ממון עצמו קובע כי במידה והצדדים ערכו הסכם שאינו כפי החוק, ההסכם הוא גובר, כך שאין מקום לטענת בא כוח התובעת כי יש לבטל את ההסכם משום שהוא נוגד את החוק.
7. אכן התובעת ויתרה על דירת הצדדים, כאשר לטענת בא כוחה, לאחר קיזוז חוב המשכנתא, חלקה הנקי בדירה הוא כ-250,000 ש"ח. אך בל נשכח כי בדירה זו היתה חריגת בניה, על כל המשתמע מכך, כולל תשלומי הוצאות ואף סיכוי לתביעת משפטית בהליך פלילי, כך שיתכן והתובעת העדיפה שלא לקבל את חלקה בדירה, ובייחוד שיש לה דירה משל עצמה, והיה לה נח להישאר במצב זה, שהיא תישאר עם דירתה והנתבע יישאר עם הדירה המשותפת, על כל חובותיה ומגרעותיה. כך שהסכם זה לא נצפה כהסכם בלתי סביר בעליל, ויש לו התכנות והסתברות הגיונית.
8. לטענת הנתבע, לאשה היה גבר נוסף בחייה, ולכן היא הזדרזה לערוך את ההסכם ולאשרו, אולם, החלטה זו לא נשענת על כך, משום שהעניין לא נבדק, הואיל ובלאו הכי, לא נמצאה עילה לקבלת התביעה.
9. התובעת הצהירה בדיון כי "לא פניתי לעו"ד כי חשבתי שמה שרשום זה מה שצריך להיות. לא ביררתי את זכויותיי". הצהרה זו בפני עצמה מצדיקה את דחיית התביעה, משום שהתובעת מצהירה כי היה לה נח בעת ההיא עם ההסכם, ולא היתה לה כל הרגשה שנעשה לה מעשה שאינו הוגן.
10. ועוד הצהירה: "מצבי הנפשי בעת הגירושין היה קשה, הייתי עסוקה בלעבור דירה, וזה היה בראש סדר העדיפויות שלי, הייתי צריכה לסדר את הדירה ואת החיים שלי מחדש, כדי שהכל יהיה מותאם לילדים, והדברים הללו היו יותר חשובים לי. עבר זמן ופניתי לעו"ד לבדוק מהן זכויותיי", ואכן זה מצדיק את האמור, שההסכם היה נח וטוב לה בעת עריכתו, מסיבותיה היא, ולכן ענין העברת הדירה וסידורה, היו חשובים לה אז יותר מההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זט. טענת התובעת כי "ההסכם נכתב פה בבית הדין תוך 10 דקות, במסדרון של בית הדין, ואז מסרנו אותו לפקיד למטה", אינה טענה לביטול ההסכם, שהרי מאז ועד אישורו, עבר חודש וחצי, כאמור.

זז. אלו גירושין שניים לתובעת, כך שהיא אמורה לדעת מהו הסכם גירושין ומהו תוקפו, וכנראה שהיא אכן ידעה את האמור, והיה לה נח עם ההסכם הקיים, עד שהתייעצה עם עורך דין שכנראה אמר לה שהיא עשתה "עסקה גרועה".

יח. כמקובל בהלכה ואף בפסיקה האזרחית, עסקה גרועה, אף אם היתה כזו, אינה עילה לביטול העסקה.

יט. בפסק הדין מיום כ"ו באלול תשע"ו (29.9.16) שאישר את ההסכם, נאמר כי הצדדים מכירים את תוכנו של ההסכם ומבקשים מבית הדין לאשרו.

כ. חזקה על הדיין שאישר את ההסכם שלא היה לו ספק כי הצדדים מבינים את משמעות הסכם ומודעים להשלכותיו.

כא. בהסכם הגירושין הנ"ל נערכו כמה תיקונים בכתב ידו של הדיין מאשר ההסכם, והצדדים נתנו חתימתם על התיקונים, כך שאין ספק שבעת ההיא ההסכם היה מקובל על שניהם בגמירות דעת מלאה.

ועוד נוסף, כאמור, בהחלטת בית הדין לאישור ההסכם נאמר כי הצדדים מצהירים כי הם קראו את ההסכם, ידוע להם תוכנו ומבקשים לאשרו בתוקף של פסק דין. ובהחלטה הנ"ל אושר ההסכם כנ"ל.

נוסח זה מופיע בכל אישור הסכם בו לא התרשם בית הדין כי קיימת בעיה בשיפוט ובגמירות דעת או בחיסרון בהבנת הצדדים. כך שבית הדין (דיין יחיד, אב"ד הרכב זה) התרשם שהתובעת הבינה את משמעות ההסכם.

כאסמכתא לטענה זו, ראה גם פס"ד ביהמ"ש העליון בעניין ע"א 359/86, קוך נגד קוך, פד"י לט (3) 421, שם נאמר:

ספק בלבי אם לאחר קבלת אישור להסכם ממון בין בני זוג במעמד של שופט, דיין או עורך נישואין וכו', יכול בן זוג להישמע בטענה שכרת את ההסכם בניגוד להצהרתו, מרצונו הטוב והחופשי.

נוסף, כי על פי התרשמות בית הדין מן התובעת לאור הדיון שהתקיים, אין היא נראית לבית הדין כאחת שלא מבינה את משמעות ההליכים שמסביבה.

כידוע, נדרשת ראייה משמעותית לביטול הסכם שנחתם בין צדדים וקיבל תוקף של פסק דין. וראה בעניין זה פסק דין בית הדין הרבני טבריה, (תיק 814807/3), שם כתבו בעניין דומה:

ביחס לטענה שבעת החתימה על ההסכם הבעל היה מאושפז ייאמר כדלהלן: מאחר שבפנינו הסכם גירושין בר תוקף עם פסק דין המאשרו, נטל הראיה להעדר כשירות הבעל בעת חתימת ההסכם מוטלת עליו. מהתיקונים שהבעל ביקש לבצע בכתב ידו בגוף ההסכם במועד חתימת ההסכם נראה שבאותה עת הבעל היה כשיר וידע לעמוד על זכויותיו.

וראו אף התבטאות דומה מאת שופט בית המשפט לענייני משפחה כפר סבא, תמ"ש 3351/07, שם נכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אלא שבנדון, מצאתי כי התובע לא עמד בנטל הראיה הכבד המוטל על שכמו להוכיח פגמים חמורים שכאלו בכריתתו של הסכם הגירושין, הכול כפי שיפורט בהמשך הדברים.

כך שההנחה הבסיסית היא כי ההסכם נכרת כדין.

ולרווחא דמלתא נוסף עוד נקודה. בית הדין לא התרשם כי ההסכם חורג מאוד מהמקובל בהסכמים בין בני זוג בעת הגירושין (שכידוע מוותרים פה ושם כדי להגיע לפירוד הרצוי להם) כאמור לעיל. ברם, אף אם נניח כי היו בהסכם זה תנאים בלתי סבירים והתובעת הפסידה עסק משמעותי ששווי רב או דירה בעלת שווי רב, עדיין אין בכך כדי לבטל הסכם שנחתם על ידי שני צדדים. וראו בעניין זה מה שנכתב בע"א 537/82 ברק נ' ברק פד"י לח (4) 626:

הצדדים להתקשרות הם הדואגים לענייניהם וכו', אפשר שצד זה, המתקשר בחוזה, מודע לכך כי ההישגים הם בעיקר לזולתו, ובכל זאת, מטעמים הרצויים לו, הוא מתקשר באותו הסכם. אל לו לבית המשפט להתערב בכגון דא וכו'.

סברה זו מתאימה ונכונה במקרים רבים. ועיין פסק דינו של הגר"א שינפלאד שליט"א (שורת הדין, כרך טו, עמ' תנב).

ועוד נבהיר. בית הדין דוחה את התביעה על הסף, ואינו מקיים אף דיון הוכחות, משום שלאור הטענות העיקריות שעלו, בית הדין אינו מוצא כל עילה להמשיך ולדון, ואין עובדה שצריך להוכיח שיש בכוחה לשנות את ההכרעה בתיק זה. דיון הוכחות נדרש רק כאשר מתרשם בית הדין כי אכן יש ממש בהוכחות שמבקש בעל דין להציג, והן עשויות לשפוך אור באשר לנסיבות המסופקות. בקשה לדיון הוכחות אינה מתכון למשיכת התדיינות אין סופית או להתשת הצד השני עד שיישבר ויסכים לתביעה, אלא מטרתה לסייע להגעה לחקר האמת. אולם, כשביט הדין מתרשם כי ההוכחות הנדרשות אינן יכולות לשפוך אור על נסיבות המקרה, או שסובר שאף אם יוצגו ההוכחות, אין בכוחם לשנות את ההכרעה המשפטית, אזי בית הדין לא יאפשר קיום דיון לשמיעת הוכחות אלו, שהרי יהיה זה הליך סרק, אשר "תועלתו" היחידה תהיה כילוי זמן שיפוטי יקר והצקה ללא תכלית לצד השני.

בסוגיה זו של חובת בית הדין להיעתר לבקשה לקיום דיון הוכחות, כבר אמר בית הדין הגדול את דברו (בתיק 963709/1):

משסבר בית הדין כי התשתית ההלכתית הנמצאת בפניו דיה כדי להחיל את הלכת רבנו ירוחם, שוב הוא אינו זקוק לכל דיון נוסף. גם הטענה למחצה שהעלתה באת כוח המערערת בכך שלא נקבע דיון להוכחות דינה להידחות מכוח זה. שכן, על פי סדרי הדין והראיות בבית הדין הרבני, את שאלת הצורך בראיות, קובע בית הדין עצמו על פי נסיבות כל מקרה.

כך שבית הדין, הוא המחליט האם קיים צורך אמיתי בקיום דיון הוכחות או לא, ובנסיבות תיק זה, בית הדין סבור שאין צורך בכך באשר להכרעת הדין, וכפי שהובהר לעיל.

לאור כל האמור, תביעת התובעת לביטול הסכם הגירושין מיום ז' באב תשע"ו (11.8.16) שאושר בבית הדין ביום כ"ו באלול תשע"ו (29.9.16), נדחת.

החלטת בית הדין מיום 21.3.17 (צו למניעת דיספוזיציה) מבוטלת.

התובעת מחויבת לשתף פעולה עם הוראות ההסכם מיום ז' באב תשע"ו (11.8.16) לשם העברת הדירה על שם הנתבע.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשלב זה, ולאור ההליך הקצר יחסית, לא ייפסקו הוצאות משפט כנגד התובעת.

ניתן ביום כ"ז באייר התשע"ז (23/05/2017).

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד הרב דוד גרוזמן הרב אברהם דב זרביב